

Sygn. akt VIII AKa 197/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VIII Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA – Adam Wrzosek

Sędziowie: SA – Sławomir Machnio

SO (del.) – Anna Grodzicka - spr.

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Rucińska

przy udziale prokuratora Stanisława Wieśniakowskiego i pełnomocnika Komendanta Stołecznego Policji jako organu reprezentującego Skarb Państwa – radcy prawnego M. P.

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2024 r.

sprawy z wniosku D. B. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa

o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłą z niewątpliwie niesłusznego zatrzymania w dniu 18 listopada 2020 r. w sprawie PR 2 Ds.1910.2020

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 23 stycznia 2023 r., sygn. akt XII Ko 120/21

I. zmienia wyrok w zaskarżonej części w ten sposób, że zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy D. B. (1) tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikłą z niewątpliwie niesłusznego zatrzymania, dodatkowo kwotę 3800 (trzy tysiące osiemset) złotych, czyli łącznie kwotę 5000 (pięć tysięcy) złotych, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;

II. wydatkami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Formularz UK 2	Sygnatura akt	VIII AKa 197/23
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji

Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 23 stycznia 2023 r., sygn. akt XII Ko 120/21

1.2. Podmiot wnoszący apelację

prokurator

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny – pełnomocnik wnioskodawcy

1.3. Granice zaskarżenia

1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia

na korzyść

na niekorzyść

w całości

w części

#

co do winy

#

co do kary

#	co do innego rozstrzygnięcia albo ustalenia co do wysokości zadośćuczynienia	
1.3.2. Podniesione zarzuty		
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	

1.4. Wnioski

#	Uchylenie	#	Zmiana
---	-----------	---	--------

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy

2.1. Ustalenie faktów

2.1.1. Fakty uznane za udowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty
2.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty

2.2. Ocena dowodów

2.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu

--	--	--

<p>2.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)</p>		
<p>Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2</p>	<p>Dowód</p>	<p>Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu</p>

<p>. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków</p>		
<p>Lp.</p>	<p>Zarzut</p>	
<p>3.1.</p>	<p>Obraza prawa materialnego, tj. art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, polegające na wydaniu wyroku przez osobę nieuprawnioną do orzekania (okoliczności wyszczególnione w zarzucie z pkt 1), co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.</p> <p>Obraza przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów w postaci zeznań M. D. (1) i uznanie tego dowodu za w pełni wiarygodny i korespondujący z pozostałym materiałem dowodowym w sprawie</p>	<p># zasadne (pozostałe zarzuty)</p> <p># częściowo zasadny</p> <p># niezasadny (zarzut z pkt 1)</p>

(okoliczności wyszczególnione w zarzucie z pkt 2).

Obraza przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k.

poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów w postaci zeznań D. B. (1), Z. L. (1) i P. R. (1) i uznanie, że zeznania tych świadków są jedynie częściowo wiarygodne i tylko w zakresie w jakim zeznali oni, że tłum skandował obraźliwe słowa w stronę Policji (okoliczności wyszczególnione w zarzucie z pkt 3).

Błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, a będący konsekwencją wyżej wskazanej obrazy przepisów postępowania

poprzez błędne ustalenie, że działania funkcjonariuszy zatrzymujących D. B. (1) były prawidłowe (do chwili doprowadzenia na komisariat), bowiem rzekomo demonstranci prezentowali agresję słowną oraz fizyczną wobec policjantów, zaś w chwili zatrzymania istniało uzasadnione przypuszczenie popełnienia przez zatrzymanego przestępstwa, bowiem D. B. (1) był obecny w grupie osób, które przedarły się przez kordon Policji, tym samym zasadnym jest przyznanie zadośćuczynienia jedynie w wysokości 1200 zł za nieadekwatny okres zatrzymania (okoliczności wyszczególnione w zarzucie z pkt 4) w sytuacji, gdy w ocenie wnioskodawcy zadośćuczynienie w wysokości 5000 zł jest adekwatne do stopnia krzywdy przez niego poniesionej, jak również stopnia

	naruszeń praw wnioskodawcy przez funkcjonariuszy Policji.	
Związłe o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny		
<p>Na wstępie wskazać należy, że wnioskodawca oraz jego pełnomocnik nie złożyli wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku pochodzącego. Apelacja wywiedziona w sprawie pochodziła zaś wyłącznie od tej strony procesowej. W tej sytuacji Sąd odwoławczy ograniczył zakres uzasadnienia do przedstawienia głównych powodów, dla których zarzuty i wnioski apelacji uznał za zasadne lub niezasadne.</p> <p>Zarzut z pkt 1 uznano za niezasadny. W przedmiotowej sprawie nie zaistniała bezwzględna przyczyna uchylecia orzeczenia określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Wprowadzone przez Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 23 stycznia 2020 r. kryteria oceny nienależytej odsady sądu odwołują się do badania niezawisłości i bezstronności sędziego nie tylko w perspektywie przebiegu procesu nominacyjnego, ale również w okolicznościach danej sprawy. Próba zakwestionowania bezstronności sędziego referenta w oparciu o fakt brania udziału w określonej procedurze nominacyjnej nie może być uzna za skuteczną. Sam fakt, że sędzia referent został powołany na urząd sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie, w realiach przedmiotowego postępowania, nie daje podstaw do uznania orzeczeń wydanych z jego udziałem jako wadliwych w stopniu opisanym przez art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Brak jest jakichkolwiek danych, które w tej</p>		

konkretnej sprawie uzasadniałyby uznanie, że sędzia referent nie daje gwarancji bezstronności i niezawisłości.

Pozostałe zarzuty, z pkt 2, 3 i 4, okazały się zasadne.

Słusznie zarzuca skarżący, że Sąd I instancji dokonał wadliwej oceny materiału dowodowego, w tym zeznań D. B. (1), Z. L. (1) i P. R. (1), a także zeznań świadka M. D. (1). Nie można uznać, że ocena dowodów zgromadzonych w sprawie jest wszechstronna, pełna i logiczna, wsparta zasadami doświadczenia życiowego, a więc odpowiada w pełni wymogom określonym w art. 7 k.p.k. Zgodzić się należy z pełnomocnikiem, że zeznania M. D. (1) co do okoliczności zatrzymania budzą istotne wątpliwości co do stopnia ich wiarygodności wobec ich niespójności wewnętrznej. Dostrzegalny jest w tych zeznaniach brak precyzji co do opisu sytuacji stanowiącej podstawę zatrzymania w dniu 18 listopada 2020 r. Zauważyć należy, że materiał dowodowy zawierający depozycje świadka podlegał również ocenie w toku innych postępowań, w tym w sprawie II K 346/21 przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie. W postępowaniu tym, wyrokiem z dnia 30 listopada 2022 r., D. B. (1) został uniewinniony od zarzutu brania czynnego udziału w zbiegowisku oraz znieważenia funkcjonariusza Policji M. D. (1) słowami powszechnie uznanymi za obelżywe (k. 162-163). W toku postępowania w tej sprawie Sąd Rejonowy dokonał częściowo krytycznej oceny stopnia wiarygodności zeznań M. D. (1) uznając, że nie dają one dostatecznej podstawy do uznania, że zachowanie D. B. (1) wobec interweniujących

funkcjonariuszy Policji było nieprawidłowe, sprzeczne z prawem, a w szczególności, że w/w dopuścił się czynu polegającego na znieważeniu M. D.. Zeznania świadka M. D. (1) wymagały zatem skrupulatnej i szczególnie ostrożnej oceny zwłaszcza, że z pozostałych dowodów taki sposób zachowania D. B. nie wynikał (zeznania świadków Z. L. i P. R.). Depozycje M. D. (1) nie mogły zatem stanowić samodzielnej podstawy ustaleń w zakresie zatrzymania D. B. w związku z faktem znieważenia M. D. w trakcie interwencji.

Okoliczność ta ma istotne znaczenie w sprawie, gdyż Sąd I instancji uznał, że działania funkcjonariuszy dokonujących zatrzymania D. B. (1) były prawidłowe do chwili doprowadzenia na komisariat (k. 191v), jak również ocenił, że w chwili zatrzymania istniało uzasadnione przypuszczenie popełnienia przez w/w przestępstwa. Z takim stanowiskiem nie można się zgodzić.

Wobec okoliczności, że postanowieniem z dnia 10 maja 2022 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie uwzględnił zażalenie obrońcy D. B. (1) na jego zatrzymanie w dniu 18 listopada 2020 r. uznając tym samym je za bezzasadne i nieprawidłowe (k. 73-76), to na tej podstawie może on domagać się zadośćuczynienia za krzywdę wynikłą z tego zatrzymania, przy czym warunkiem normatywnym dla przyznania stosownego zadośćuczynienia jest ustalenie jego „niewątpliwej niesłuszności” (wyrok SN z dnia 13 czerwca 2023 r., II KK 296/11, Prok. I Pr. 2012/12/21). Nie każde więc zatrzymanie zastosowane w sprawie można

uznać za „niewątpliwie niesłuszne”. Konieczne jest jednak wykazanie szczególnych okoliczności, które ze względu na zawinione i celowe zachowanie samego zatrzymanego usprawiedliwiały mimo wszystko jego zatrzymanie. W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny nie dopatrył się takich szczególnych okoliczności przemawiających za zasadnością zatrzymania D. B. (1) w dniu 18 listopada 2020 r.

Słusznie zatem zarzuca skarżący, że w wyniku nieprawidłowej oceny materiału dowodowego doszło do błędnych ustaleń faktycznych sprowadzających się do ustalenia, że działania funkcjonariuszy Policji, którzy dokonywali zatrzymania D. B. (1) były prawidłowe (do czasu doprowadzenia na komisariat), zaś w chwili zatrzymania istniało uzasadnione przypuszczenie popełnienia przez w/w przestępstwa. W zakresie obrazy przepisów art. 7 i 4 k.p.k. zgodzić się należy także z zarzutem, że Sąd Okręgowy nie dokonał pełnej, wszechstronnej oceny dowodu z zeznań wnioskodawcy i świadków Z. L. (1) oraz P. R. (1) pomijając okoliczności dotyczące przebiegu zatrzymania. Słusznie wskazuje skarżący, że świadkowie obszernie zeznawali na okoliczność faktu zatrzymania D. B. (1), opisywali nieproporcjonalne i niewłaściwe zachowania funkcjonariuszy Policji wobec w/w (k. 69v-70, 84v-85, 178v-179). Zeznania świadków w tym zakresie są spójne, logiczne i konsekwentne. Dowody te korespondują również z ustaleniami poczynionymi w toku postępowania w sprawie II Kp 3416/20, gdzie Sąd Rejonowy odniósł się do kwestii prawidłowości zastosowanych wobec wnioskodawcy środków przymusu

uznając, że natężenie stosowanych środków przymusu bezpośredniego wiązało się z wytworzeniem bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia D. B. (1) (k. 73-76).

Zeznania wnioskodawcy oraz analiza materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie uzasadniają stwierdzenie, że wniosek D. B. (1) o zadośćuczynienie z tytułu niewątpliwie niesłusznego zatrzymania zasługuje na uwzględnienie w całości.

Brak jest podstaw do podważenia wiarygodności twierdzeń wnioskodawcy co do rozmiaru cierpień (fizycznych i psychicznych) doznanych w związku z zatrzymaniem. Twierdzenia te nie budzą zastrzeżeń co do ich prawdziwości, gdyż są spójne, logiczne i konsekwentne, a przy tym znajdują potwierdzenie w pozostałych zgromadzonych w sprawie dowodach.

Zadośćuczynienie przysługujące w oparciu o art. 552 § 4 k.p.k. ma zrekompensować zarówno cierpienia moralne, jak i fizyczne, jakich doznał wnioskodawca w czasie zatrzymania. Ma zrekompensować niesłusznemu zatrzymanemu stratę niematerialną będącą wynikiem negatywnych przeżyć związanych z bezpodstawnym umieszczeniem go w warunkach izolacji. Mając na uwadze okoliczności towarzyszące zatrzymaniu, jak również negatywne następstwa tego zatrzymania uznać należy, że kwota 5000 zł stanowi właściwą rekompensatę tej krzywdy.

Oczywistym skutkiem zatrzymania było pozbawienie D. B. (1) wolności przez okres około 16 godzin, w tym w godzinach nocnych. Wnioskodawca doznał krzywdy w

postaci przeżycia sytuacji stresowej związanej z zatrzymaniem oraz traktowaniem podczas czynności. W dacie zatrzymania był człowiekiem bardzo młodym, miał 17 lat. W trakcie zatrzymania doszło do użycia wobec niego siły fizycznej w ramach stosowania środków przymusu bezpośredniego o znacznym stopniu intensywności. Sposób traktowania wnioskodawcy odbiegał od sytuacji standardowych. Poza rygorami wynikającymi ze stanu zatrzymania wnioskodawca doświadczył dodatkowych dolegliwości, które potęgują poczucie krzywdy, upokorzenia i niesprawiedliwości. Zatrzymanie było niewątpliwie niesłuszne, gdyż nie dowiedziono zasadności zarzutu stawianego wnioskodawcy (k. 162-163).

Stopień negatywnych doznań doświadczonych w związku z zatrzymaniem był niewątpliwie wysoki. Dla oceny adekwatności przyznanego zadośćuczynienia istotnego znaczenia nabiera również okoliczność, że zatrzymanie miało niekorzystny wpływ na stan zdrowia psychicznego wnioskodawcy (opinia sądowo-psychiatryczna – k. 77-79, zeznania M. B. – k. 68-68v, S. B. – k. 69).

Uwzględniając całokształt okoliczności towarzyszących zatrzymaniu, w tym okres jego stosowania, wiek wnioskodawcy, jego właściwości osobiste (osoba młoda, dotychczas niekarana, z dysfunkcjami na tle psychicznym) odpowiednią funkcję kompensacyjną spełni kwota 5 000 zł. Kwota żądana przez wnioskodawcę nie jawi się jako wygórowana uwzględniając warunki społeczno-ekonomiczne, jak też poziom życia wnioskodawcy.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zaprezentowanym w wyroku z dnia 30 listopada 2017 r. (sygn. akt III KK 181/17, L.) zadośćuczynienie ma charakter świadczenia kompensacyjnego i aby mogło uchodzić za odpowiednie, jego wysokość musi być przede wszystkim adekwatną rekompensatą doznanej krzywdy. Zadośćuczynienie ma celu przede wszystkim wyrównanie, złagodzenie cierpień fizycznych i psychicznych, tj. negatywnych doznań, których doświadczyła osoba występująca z roszczeniem. O rozmiarze należnego zadośćuczynienia powinien decydować stopień negatywnych doznań osoby zatrzymanej, wiek pokrzywdzonego, czas trwania dolegliwości i konsekwencje, jakie powodują dla jej funkcjonowania tak w dziedzinie jej życia osobistego, jak i społecznego. Zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny, wobec czego jego wysokość nie może stanowić zapłaty symbolicznej, lecz musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość.

Uznając zatem zasadność zarzutów podniesionych w pkt 2, 3 i 4 apelacji Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok podwyższając zadośćuczynienie na rzecz wnioskodawcy do kwoty 5000 zł.

Wniosek

Wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania (w razie uwzględnienia zarzutu z pkt 1)

Wniosek o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez zasądzenie na rzecz D. B. (1) zadośćuczynienia

zasadny (wniosek z pkt 2)
częściowo zasadny
niezasadny (wniosek z pkt 1)

za doznaną krzywdę w łącznej wysokości 5000 zł z tytułu niewątpliwie niesłusznego zatrzymania.	
Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.	
Zasadność zarzutów apelacji z pkt 2-4 skutkowałą zmianą zaskarżonego w kierunku postulowanym przez pełnomocnika wnioskodawcy (argumentacja, jak w pkt 3.1 uzasadnienia).	

4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU	
4.1.	-----
Zwięźle o powodach uwzględnienia okoliczności	
-----	-----
5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO	
5.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji	
5.1.1.	Przedmiot utrzymania w mocy
Zwięźle o powodach utrzymania w mocy	
5.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji	
5.2.1.	Przedmiot i zakres zmiany
Jak w punkcie I wyroku.	

Zwiążle o powodach zmiany	
Zasadność zarzutów z pkt 2-4 apelacji (argumentacja jak w sekcji 3.1 uzasadnienia).	

5.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji		
5.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia		
5.3.1.1.1.	-----	# art. 439 k.p.k.---
Zwiążle o powodach uchylenia		
-----	-----	
5.3.1.2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwiążle o powodach uchylenia		
-----	-----	
5.3.1.3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwiążle o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia		
-----	-----	
5.3.1.4.1.	-----	# art. 454 § 1 k.p.k.
Zwiążle o powodach uchylenia		
-----	-----	

5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania	
-----	-----
5.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku	
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
6. Koszty Procesu	

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
Pkt II	Zgodnie z art. 554 § 4 k.p.k. postępowanie w sprawach o odszkodowanie i zadośćuczynienie jest wolne od opłat, w związku z tym wydatkami postępowania odwoławczego obciążono Skarb Państwa.

7. PODPISY
SSA Sławomir Machnio SSA Adam Wrzosek SSO del. Anna Grodzicka

1.3. Granice zaskarżenia	
Kolejny numer załącznika	1
Podmiot wnoszący apelację	Pełnomocnik wnioskodawcy
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Rozstrzygnięcie w części oddalającej żądanie o zadośćuczynienie ponad kwotę 1200 zł

1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia			
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości		
# w części	#	co do winy	
#	co do kary		
#	co do innego rozstrzygnięcia albo ustalenia co do wysokości zadośćuczynienia		
1.3.2. Podniesione zarzuty			
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji			
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu		
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu		
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli		

	mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	
1.4. Wnioski		
#	Uchylenie	# Zmiana